

Magyarország felfedezése

Magyarország vegyes összetételű polgársága kialakulása óta szorgalmasan munkálkodott feudalista fegyvertársainak támogatásával azon, hogy osztályuralmának megerősítése érdekében a valóságot minél jobban elködösítse, meghamisítsa. Ez a rendszeres, tervszerű munka a társadalmi élet minden terén végül is annyira sikerült, hogy az ország lakosságának túlnyomó része tájékozatlanul és öntudatlanul hányódik a gazdasági, politikai és kulturális krízis hullámverésében. A jelent problémáival együtt elborítja az ezeréves mult álmoköde, amely elhomályosítja a gondolkodást és irreálissá torzítja az aktuálist, azaz a földosztást, a latifundiumok megszüntetését és a korszerű demokratikus politikai törvények meghozatalát.

Ezt a mesterségesen előidézett kóros állapotot igyekezett megszüntetni a körülbélül egy évtizeddel ezelőtt megindult reformista mozgalom, amelynek fiatal tagjai hatalmas lendülettel fogtak feladatuk megvalósításához. Évek hosszú során hányódott a „reform-nemzedék“ a politika jobb és bal partjai között, hogy végül is megközelítsen egy lényegében már megtisztult ideológiát, a szociális tartalmú parasztdemokráciát.

Az élharcos reformisták nemrég az egyik nagy budapesti könyvkiadó bevonásával akciót kezdtek, hogy a magyar jelent a ráaggatott cifra, népszínműi sallangoktól megtisztítsák és bemutassák olyannak, amilyen. Tíz kitűnő fiatal író és szociográfus bejárja az országot, hogy a nép súlyos életét 10 vastos kötetben rögzítse le. Ma az átlagos intelligenciával rendelkező magyar ember jobban ismeri Afrikát, vagy Ázsiát, mint a hazáját. El kellett tehát indulnia ennek az expedíciónak, hogy bátran, minden eltanácsolás ellenére végigjárja útját, amelynek célja: **M a g y a r o r s z á g f e l f e d e z é s e**. Igyekszenek a hazugságoktól megtisztítani a valóságos magyar tájat és népet, az igazi magyar multat és elsősorban a latifundiumok homályában vergődő magyar jelent.

Ez a sorozat előmunkálat egy nagy magyar munkaterv számára, amely megméri az erőket és felépíti a valóságos erőviszonyok képét.

* *
*

„Magyarország felfedezése“-nek első kötete Féja Géza *Viharsarok* c. könyve, a magyarországi alsó Tiszántúl életét mutatja be, amelynek „népe mindig készen volt a felkelésre, hogy újra kezdje életét, mely ezer év óta dermedten áll kísérletek és gyorsan elbukó országos szándékok tűzében és ködében. Ha egy-egy szikra arra repült, Tiszántúl mindjárt kigyúlt s égett gyönyörűen, mintha tudata volna egy külön, emberibb magyar életről és egykettőre csapatokat állított az úri magyarság, később pedig a feudális-kapitalista hatalmasságok ellen.“

Termékeny síkságon fekszik ezen vidék három megyéje: az örökké békétlen, Achim-Andrásos Békés, Csanád és Csongrád. Népes és nyághatárú mezővárosok, falvak terpeszkednek itt rendezetlen tanya-

csoportokkal. A lakosság főleg földműveléssel foglalkozik, a városokban kisiparos-réteg tengődik és minden életmegnyilvánulás felett basáskodik a betelepített hivatalnok-réteg karöltve a földesurak szolgálataival és a kakastollal. Merev kasztszellem uralkodik a társadalomban, „nincsenek feszítő erői, hiszen minden képességét önvédelemre kell fordítania, mert akár öntudatosan, akár öntudatlan, de érzi mesterseges voltát s állandó belső pánikban él.” A vezérelv itt a nagyhangú frázisokba csomagolt, könyörtelen belső elnyomás. Az egészségtelen társadalmi rétegeződés egyetlen, jobb jövőt ígérő magja a nincstelen földmunkásság, a kubikusok, béresek, napszámosok nagy tömegei, akik dacolva minden akadállyal próbálnak szervezkedni érdekeik védelmére. Suta telepítés és földbirtokreform, a szaporodás arányszámának állandó csökkenése, a magas gyermekhalandósági szám, a családi problémákat megoldó arzen és az egyre erősödő szekták a mérföldkövei ennek az örökké ezeréves öregségével dicsekvő nemzet útjának, amely ezen felül még „non plus ultra”-nak is kiáltja ki magát.

* *
*

Ha a sorozat többi kötetei is hasonló bátor és igazságkereső hangon íródnak, úgy remélhetjük, hogy a magyar társadalmi életben egy olyan alapot teremtenek, melyről megindulva a dolgozók lendülete ki fogja tudni mozdítani a basáskodó kasztot évezredes bástyáiból.

A gondolkodó magyar fiatalságnak kell Féja munkáját adni tankönyvül, hogy meglássa végre mi is az a magyar nép, mert itt „a népet mindig a ’felépitményekhez’ igazították, idomították, ebben merült ki a magyar belső politika. Azt pedig, ami alulról, szerves erők és tényezők szerves folytatásaként indult útnak, ezer és ezer gáttal, kalodával, torzító erővel akasztották meg útjában beteg történelmi korszakaink. Az alulról induló szándék homlokegyenest ellentétje a fölülről indulónak, a nép társadalmi, történelmi és gazdasági gondolkodása éppen ellentétje az ’úri’ terveknek és szándékoknak.” Pedig „a mai Magyarország reformja csak egyetlen úton képzelhető el, úgy hogy szabad utat engedünk az alulról induló terveknek.” De már Féja is érzi a r e f o r m - n e m z e d é k reformjának meghaladottságát, „más kérdés az, hogy valóban lehetséges és járható-e még ez az út, nem késtünk-e le végleg róla...”

T. I.

A brüsszeli választás

E hó 11-én mérte össze erejét Brüsszelben a demokrácia és fasizmus. A rexisták hatalmas apparátussal készültek mérkőzésre. Már hetekkel ezelőtt megkezdték az előmunkálatokat. Szövetségeket kerestek, hiveket toboroztak, agitáltak, denunciáltak, rágalmaztak és fizettek. Mindenkinek. Soha a brüsszeli nyomdászok nem kerestek ilyen jól mint ezekben a napokban. Mázsaszámra gyártották a röpiratokat, pamfletteket, falragaszokat, brossurákat. Új lapok jelentek meg, melyeket teljesen ingyen osztogattak, gyűléseket tartottak, tüntetéseket rendeztek, verekedtek és ordítoztak. A gyűlésekre csak belépti-

díjjal lehetett menni. És a nagytőke gondoskodott arról, hogy ezeken a rexista gyűléseken minden jegy elkeljen. Nagy gyárak, vállalatok vásárolták össze a jegyeket, hogy azután kivezényeljék munkásaikat. Hangszórók ordították mindenütt Degrelle, a fasiszta rex párt főhrer-jének nevét, a rádió, mozi hirdették az egyedüli megváltáshoz vezető fasiszmus üdvözítő voltát. Brüsszel lázban égett, csak a külvárosok voltak csendesebbek. Nyugodt biztonsággal mosolyogtak a gomolygó zűrzavaron.

Az egész brüsszeli választás a rexisták politikai manőverje volt. A fasiszta szenátorok lemondása előre elkészített, haditerv szerint történt. Degrelle szentül meg volt győződve, hogy ezen újabb választáson nagyobb esélyekkel indulhat, mint a tavalyin. Kihasználta Brüsszel vegyes lakossága adta kedvező politikai helyzetet és szövetséget kötött a flamand szélsőjobboldali nacionalistákkal, akiket a vallonok ellen játszott ki, jó maga meg igyekezett a zavarosban halászni. Degrelle maga sem számított győzelemre, már az is nagy sikert jelentett volna, ha 1—2 százalékkal javít a tavalyi eredményeken. Mögötte állt a belga nagytőke, erősen támogatta az olasz és német fasiszmus, amely összeköttetéseit Degrelle gyakori római és berlini látogatásai alkalmával építette ki. Ha csak a szavazatok egyharmadát is megkapja, mint ahogy azt a rex beígérte, Németország nagy teret nyert volna a belga belpolitikában és a fasiszmus egy újabb erősségre tesz szert az erőviszonyok illetően változása csak még kritikussabbá tette volna a nyugateurópai béke ügyét.

A szövetkezett fasiszta pártokkal szemben néparcvonal indult a választási küzdelemben, mely a katolikus, liberális, szociáldemokrata és kommunista pártokból tevődött össze. Az egyesült pártok élén Van Zeeland (szocialista) állott. A haladó szellem fényes győzelmét erősen kiemeli az a tény, hogy míg minden anyagi segítség (finansztőke) a rexisták oldalán volt, addig a néparcvonal csak az összetartás, az öntudat, a szolidaritás erkölcsi erejével rendelkezett. Degrelle összesen 222 agitációs gyűlést tartott Brüsszelben, Van Zeeland csak 11-et, s míg Van Zeeland egyetlen egyszer sem tartott propaganda beszédet rádión, addig Degrelle kétszer is beszélt, még pedig —
M i l á n ó b ó l.

Az utolsó választáson, 1936 májusában így alakultak a szavazatok számai: 368.506 szavazatból (Belgiumban kötelező a szavazás) kb. 250.000 szavazatot kaptak a haladószellemű pártok, míg a rex és flamand nacionalisták 80.000 szavazatot, az üres szavazócédulák száma 28.795 volt. A mostani választáson a néparcvonalra 276.816, a rex-re viszont csak 69.342 ember szavazott. Üres szavazólappal szavaztak 18.358-an. Amint látjuk a rexisták nem kevesebb, mint 10.000 szavazatot vesztek.

Ehhez nem kell semmiféle kommentárt fűzni. Igaz, a szavazás — titkos volt. — O. —

A szubotcai jogi fakultás hallgatóinak gyűlése. A szubotcai egyetemi ifjúság körében, örvendetes haladás észlelhető. Az eddig egymással szembenálló egyetemi egyesületek, az Akademi Sever és a Svetlost, mint Jugoszlávia minden egyetemi városában, úgy itt is egységes ifjúsági frontba tömörültek. Ennek az egységnek a képviselője egy közös ankétbizottság, melynek tagjai az egyetem jelentősebb egyesületeinek kioldóteiből kerülnek ki.

Ennek a közös akciónak első manifesztációja az egyetemisták nagygyűlése volt. A nagyszámu joghallgató soraiból kikerült szónokok rámutattak az egyetemisták panaszaira, a minden kulturális munkát megbénító, elavult szabályokra, a szegénysorsú egyetemisták tarthatatlan szociális helyzetére. Egyhangú lelkesedéssel fogadták el az ankét-bizottságnak határozati javaslatát, melyben az illetékes fórumoktól a következőket követelik: 1. Az egyetem önállóságának és függetlenségének tiszteletbentartása, 2. A tandíj teljes megszüntetése, a folyó szemeszterre lefizetett illeték és tandíj-többletnek visszatérítése. 3. Az egyetemi könyvtár megnyitása és a könyvtár használati feltételeinek egyszerűbbé tétele. 4. A szubotcai jogi fakultás szükségleteire előirányzott összegek felemelése, 5. Az egyetem keretein belül a cenzuramentes szabad előadások megtartásának biztosítása.

Az összefogás az ifjúság életerejének újabb bizonyítéka és a haladószellem győzelmes bevonulása a szubotcai jogi fakultásra, még egy lépést jelent előre a fejlődés útján.

K. T.

Vajdasági költők szerzői estje. Timár, Koosz és Dudás ifjú költők március 20-án tartották szerzői estjüket a szubotcai Magyar Olvasókörben. Havas Károly, a „Napló” kétszillagos vezércikk-írója, bevezető beszédében hivatkozott a közönség szerzők iránti jóindulatára,

aminek meg is volt a kellő hatása. A terem csak pár sorát kitöltő közönség túlnyomórésze, álomossággal küzdve bár, de mégis kitarított az előadás végéig. Az elcsépeelt tangó és egyéb melódiakkal felhígított „kultúrest” „költői” nem akarnak tudomást venni arról a világról, amelyben élnek. A vajdasági közönség sokszor elsirt kultúrközössége teljesen érthető és indokolt lesz, ha figyelembe vesszük, hogy eddig csak ilyen és ehhez hasonló kultúrnevelésben részesült. Nem csoda, hogy ilyen előadók után a közönség többsége távol tartja magát az efajta rendezvényektől. Ha ez a példa sem szolgál intelműl kulturmunkásainak, úgy megérdemlik, hogy a jövőben is a nyilvánosság kizárása mellett rendezzék meg kultúrrestjeiket.

SY. T.

Az UFA és a Harmadik Birodalom. Németország legnagyobb filmvállalata, az UFA gazdát cserélt. Az egykor oly hatalmas Hugenberg kiüzése a filmparadicsomból még mindig élénken foglalkoztatja a világsajtót.

Hugenberg úr, a császárpárti reakció vezére rendkívül nagy érdemeket szerzett Hitler uralomrajutása terén. Filmjeivel és sajtójával jobb propagandát csinált a náciknak, mint maga Göbbels. A Harmadik Birodalom mégse kegyelmez neki. — Az UFA most egy nemzetiszocialista pénzcsoport kezébe megy át, Hugenberg kiválik az igazgatótanácsból, melyet párthű nemzetiszocialista rendezőkkel és színészekkel frissítenek fel. Hugenberg befolyása különben már nagyon régen csak az üzleti irányításban érvényesült, az UFA szellemileg már régen a propagandaminisztérium ellenőrzése és cenzúrája alatt áll. Viszont éppen üzleti téren mutatkoztak egyre nagyobb nehézségek s a panaszok az igazgatótanácsban nem akartak elhallgatni. A német film s az UFA nehézségeinek oka mindenképp előtt a nullára csökkent exportban keresendő. A kül-

föld nem reflektált a nácizmus mérgével átítatott, de művészileg is nagyon silány UFA filmekre. Csakhogy a nácik ebben az esetben is szokott demagógiával nem a rossz rendezőket cenzoraikat és színészeiket vádolják a csőd miatt, hanem a vállalat vezetőjét. Még néhány nappal az UFA eladása előtt a „Völkische Beobachter” heves támadást intézett Hugenberg igazgatótanácsa ellen s azt írta, hogy „politikai csoda”, hogy egy ilyen társaság még létezni tud a Harmadik Birodalomban. E támadásra egy „Hazátlan emberek” című film bemutatása adott okot, a film ugyanis Berlinben is csufosan megbukott. A „politikai csoda” most megszűnt s az UFA teljesen a nácik kezébe került. Egyes információk szerint a Nemzeti Bank fogja finanszírozni, azaz a vállalat államivá lett. — Más hírek szerint a művelet haszonélvezője a nácipárt kiadóvállalata, a Fr. Eher-Verlag, melynek tudvalevőleg Hitler a főreszvényese. Nem kell jósnak lenni annak megjövendölésére, hogy az UFA-filmek ezentúl még rosszabbak lesznek, mint Hugenberg üzleti vezetése alatt voltak.

Nyomorenyhítés . . . A húsos-cég nagyüzeme frászhintő zöld falaival a városban szélesen terül el. Ez a nagyüzem arról nevezetes, hogy a legkevesebb húsilletéket fizeti a húsfeldolgozók közül és szerte a Bánságban a kisiparosokat öli, erős konkurrenciájával.

Kolbáskészítményei rosszak, hurkái bűdösek, frissen is, a rosszulmosott, vas-tag marhabelekben. A friss hús, amit árúsít, tűrhető.

Nagy reklámot csap s minden városrészen és községben van fióküzlete.

Munkásait rosszul fizeti és agyondolgoztatja a szó legszorosabb értelmében. Nemcsak sokat dolgoztat velük, de olyan abnormális munkaidőn keresztül, amelyet még a húszórás napi munkához szokott béresek is sokallanának.

Külföldre is szállít a nagy cég és akkor van hadd-el-hadd!

A cég egyik raktárnoka panaszkodott, hogy nemritkán 36, sőt 48 órán át szakadatlanul tart a rakodás; s úgy a munkások, mint a raktárnok megszokítás nélkül, ébren és a legcsekélyebb pihenés nélkül vannak hajzában.

Csak az evés ideje alatt állnak meg néhány percre, de nem nagyon ízlik ilyenkor az étel, mert a fáradtság agyoncsigázta őket.

Különben is e derék cég alkalmazottait állandóan jöltartja húsfélékkel (minden munkása a telepen bentkosztos). Húskészítmény van mindig az étlapon. Változatosság legfeljebb abban mutatkozik, hogy a kenyér egyszer jobb, más-szor rosszabb, amint az már piszkos kis külvárosi pékműhelyekben, embertelenül agyonhajszolt sütőmunkásoknak sikerül.

A húsos-cég bentkosztos alkalmazottai ha zöldféléket vagy tejféléket látnak, bánatosan kicsordul a nyáluk.

Ez a húsfeldolgozótelep, amint már mondtuk, sokat szállít külföldre is. Persze csak a vastaghúsokat s szalonnáoldalakat. Az ittmaradt csontos vackokat olcsón kiárúsítja; a szegény nép jó leve-seket főzhet vele, hogy jól teletöltve lötyögjön a hasa.

A kis, kócos húsmesterek, akik inasok korai és túlzott kihatásával erőlködnek lépést tartani nagy versenytársukkal, persze lemaradnak ilyen sokoldalú lehetősége mellett a kíméletlenségnek.

A jó húsfeldolgozó cég ismer valami receptet, melynek utasításai szerint majornával vagy más ilyen olcsó fűszerfélével a már kiöregedett és eladatlan töltelékeket és inyencfalatokat (hurkát, füstölt marhanyelvet, virstlit, stb.) — ha már a jég se tudja azokat frissé varázsolni — olyan frissre készítik ki újra, hogy csak úgy mosolyognak.

Természetesen így is ki-kimarad az újrakisített árú és hetek múltán, ha már tele vannak e finom maradékok miáz-

mákkal és az aránylag nagyon enyhe és kibírható — (már tudniillik a tőkésnek kibírható) — egészségügyi ellenőrzés is élvezhetetlennek minősítené esetleg, — akkor jön a cég vezetőségének a jószíve.

Ez a vágóhidakon finomodott nagy szív nem tudja nézni, hogy ezreknek és ezreknek soha sem telik húsrá, — tehát szétosztatja a cég vezetősége a szegények között a miazmás, ehetetlen, tartatatlan húsárút.

A szemérmesebb szegények, akik már megúnták a zárdák és plébániák mosogatóvizet lötyteit és azok, akik nem mernek ellátatlan-segélyt követelni a társadalomtól; nem — óh, nem! — a hivatásos koldúsok, hiszen ezek jóllátott, iszákos arisztokratái a szegénységnek; hanem a megbúvó, kopottan is kefélt és tisztos, halkszavú és vízfejű szegénykéék (az egyházak jövőendő angyalkái): eljönnek ezek a silányabb, másodrendű szegénykéék, csoportokba verődnek és szerény kézzel, nagy kalápmelgetéssel átveszik a romlott szívek romlott ajándékát.

Szombat reggelenként munkába siető keseredett kedvű munkások, akik únják már az egészszheti hajszát és pihenni szeretnének, beleütődnek a terjengő, alázatos csoportokba, akik a vasárnapi húsockáért mennek, halvány ajkaikkal imákat mormolva, az áldott, jószívű tőkés ajándékáért.

Laták István.

SZEMLE

(A „Prager Presse“ budapesti tudósítójának alapos szakismerettel megírt cikkéből közöljük az alábbi részletet, mely a magyar agrárviszonyokra vet ki-méletlenül fényt.)

A magyar lakosság 60 százaléka él a földből. Az ország agrár- és iparállammá válik, de bár az iparosodási tempó már tíz éven keresztül tart, még generációk fognak váltakozni, míg az ipari szektor egyensúlyba kerül az agrárszektórral. Az agrárszektoron belül hat-

nak a nagybirtok, a középbirtok és a törpebirtok között fentálló ellentétek. Ezek az ellentétek a magyar állam valódi motorja, a szociális feszültségek a belpolitikai intézkedések és a külpolitikai koncepció végső oka és indítékai. A 16,162.589 katasztrális holdat kitevő összfelületből (egy katasztrális hold — 0,575 hektár) ezidőszerint 5,799.40 hold, vagyis 35.9 százalék esik ezer holdnál nagyobb birtokra, 2,685.805 hold, vagyis 16.6 százalék a 100-tól 1.000 holdig terjedő birtokra és 7,677.010 hold, vagyis 47.5 százalék a száz holdnál kisebb birtokra. A holdak számának jelentősége mindjárt világos lesz, amint hozzá hasonlítjuk a földmives lakosság arányszámait. Kezdjük a nagybirtokkal, melyhez az ezer holdnál nagyobb birtokokat számíthatjuk. A római katolikus egyház tulajdonában 1.1 millió hold, az állam és a községek birtokában 750.000 hold van, úgyhogy a magánbirtokra mintegy 3.9 millió hold marad. Ezen 3.9 millió holdon, mely az egész ország területének mintegy 20 százalékát teszi ki, 1.200 család osztozkodik. Csak 68 hitbizománytulajdonosnak 820.000 hold van tulajdonában, úgyhogy sematikusan számítva 12.000 hold esik egy családra. Valójában azonban a hitbizománytulajdonban is nagy különbségek vannak. Léteznek 100.000 holdas hitbizományok, tehát egész megyék; 1.200 nagybirtokos családdal szemben 1.2 millió család van, amelynek tulajdonában 0-100 hold van. Tehát egy nagybirtokos családra 1.000 szegény parasztcsalád esik (meg kell jegyeznünk, hogy az 50—100 holdig terjedő birtok még nem számítható egészen a szegény parasztság közé, ezek a legrosszabb esetben is csak aranyparaszatok.) A kép még élesebb lesz, ha a mezőgazdasági üzemeket 0—3 hold és 3—100 hold csoportra osztjuk. Az 1.2 millió parasztgazda közül csak 400.000-nek 3—100 holdja, miközben a tulnyomó részüknek csak 3—25 holdja van. A többi 800.000 törpegazda